

МОЛОДИЙ КОМУНАР

ОРГАН КІРОВОГРАДСЬКОГО ОБКОМУ АКSMУ

Рік видання IX.

№ 52 [908].

СУБОТА, 4 ТРАВНЯ 1968 РОКУ.

Ціна 2 коп.

ВІТЧИЗНА ПЕРШО- ТРАВНЕВА

МОСКВА

П'ятдесят років тому зоря радянського Першотравня зійшла над Москвою. Вона засвітилася від прапорів, які вперше вільно піднесла Росія на радість пролетарям усієї планети. «Вперше в історії, — писала «Правда» 1 травня 1918 року, — пролетаріат святкує в Росії Перше травня не як пригноблений, а як перемігший клас... Він, переможець у титанічній революційній боротьбі, клас, стотіть, скинувши з себе кайдани рабства, вільний будівник свого життя, свого майбутнього, свого щастя!».

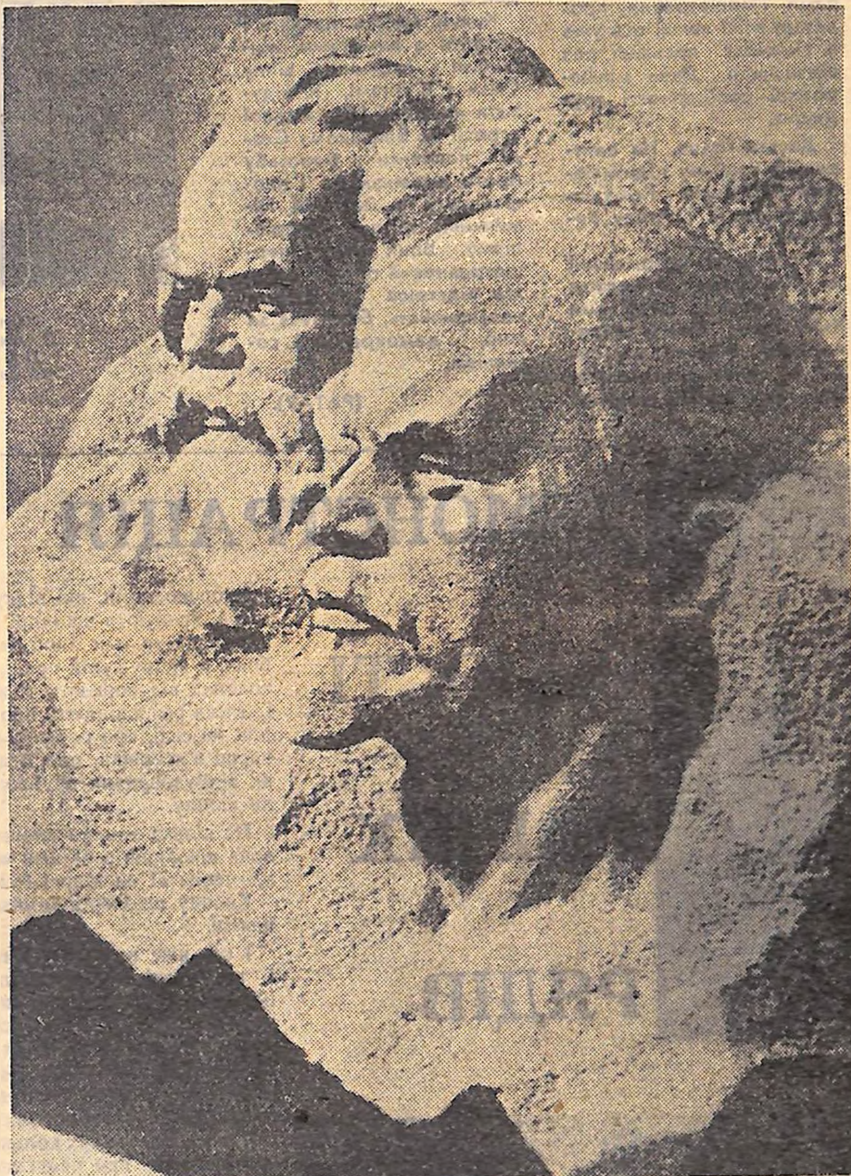
...На трибунах Красної площі — передовики промисловості, сільськогосподарства, вчені, діячі літератури і мистецтва, партійні і радянські працівники, гості з усіх континентів, іноземні дипломати.

Стрілки годинника на Спаській башті наближаються до десяти. На центральну трибуну Мавзолею піднімаються керівники Комуністичної партії і Радянського уряду.

О 10.00 з воріт Спаської башти Кремля відкриває на відкритій майдані Міністр оборони СРСР Маршал Радянського Союзу А. А. Греčko, який приймає парад. Маршал об'їжджає війська, поздоровляє воїнів з Першотравневим святом.

Міністр піднімається на центральну трибуну Мавзолею і виголошує промову.

(Закінчення на 2-й стор.)

Завтра — 150 років від дня народження Карла Маркса

НАЙБІЛЬШИЙ НАШ ПОРАДНИК

КОНФЕРЕНЦІЯ,
ПРИСВЯЧЕНА 150-РІЧЧЮ
К. МАРКСА, У ПРОФЕСІЙНО-
ТЕХНІЧНОМУ УЧИЛИЩІ № 4
М. КІРОВОГРАДА

В залі шістнадцятиріччя. З косичками і з короткою стрижкою. Хто у святковій сукні, а хто і в спеціві — не встиг переодягнутись, прямо від верстата поспішав сюди. На трибуні — Наталка Клименкова. Здається, що то не дівчина, а сама весна вийшла наперед і бесідує з майбутніми токарями, слюсарями, формувальниками. Білява Наталка, проста дівчина, веде мову про вчення Карла Маркса, яке, здійснивши величезний переворот у суспільній свідомості людства, стало його весною. Сьогодні ми йдемо в комунізм, сьогодні ми йдемо в комунізм,

Енгельс, Ленін. Ми йдемо у світле завтра, озброєні марксистсько-ленінською теорією. Сьогодні, як і раніше, Маркс для нас — не лише великий авторитет мислителя. Він — наш порадник і при виборі професії, і при виборі друга. Він — наш наставник і за шкільною партою, і за верстатом, і в житті комсомольської групи.

Як часто, мов клятву, ми, молоді, повторюємо його, Маркса, слова:

«В пауці немає широкого стовпового шляху, і тільки той може досягти її сяючих вершин, хто, не боячись втоми, карабкається

по її каменистих стежках».

І ми не тільки повторюємо, ми йдемо цими нелегкими стежками до знань. А коли стомлюємось, то на згадку приходить сам Маркс з його титанічною працездатністю, з титанічною волею до знань, до подолання труднощів. І тоді нам стає легше, додається сила.

Наталка розповідає про життя і діяльність великого вождя пролетаріату, про ті труднощі, з якими зіткнувся Карл Маркс, працюючи над своїми невмирущими працями, про його революційну діяльність. Наталка змінює Олену (Закінчення на 3-й стор.)

150
ПРАВДА
ЖИТТЯ
НА
БОЦІ
МАРКСИЗМУ,
ВІН І ДАЛІ
ЗДОБУВАТИМЕ
ПЕРЕМОГИ,
НАБЛИЖАЮЧИ
ЧАС
ПОВНОГО
ТОРЖЕСТВА
КОМУНІЗМУ
НА НАШІЙ
ПЛАНЕТІ.

Друкар Валерій ГЕОРГІЄВСЬКИЙ (на першому плані) і його помічник Леонід ШЕВЧЕНКО під час друкування газети «Молодий комунар».

СВЯТО МІЛЬЙОНІВ

Народжується новий день. Кожен зустріне його по-різному, але більшість радянських людей чекає зустрічі з вранішньою газетою. Вона, як щирий друг, повідомить новини, розповість про багатогранне життя твоєї Батьківщини.

В перші дні Радянської влади В. І. Ленін говорив про необхідність перетворити пресу в знаряддя економічного і політичного перевиховання мас, в знаряддя ознайомлення мас з тим, як треба налагоджувати труд по-новому.

Саме праці по-новому, вихованню людини комуністичного суспільства і служить радянська преса.

В наш час важко уявити людину, яка не передплачувала б кілька друкованих видань. Можливість користуватися друкованим словом зростає в наш час, порівняно з дореволюційним, у 25 разів. Лише кількість назв газет перевищує нині 7700.

Мільйони робітників, колгоспників, студентів,

вчителів, вчених беруть участь у творенні газети, вважають газету справді своєю. Саме в народності преси, в залученні широких мас до роботи в друкованому органі — дійова сила газетного слова. І саме тому День преси є святом мільйонів трудівників, всенародним святом.

Труд журналіста користується у радянських людей заслуженою любов'ю. Як до широкого порадника приходять, пишуть в редакцію молодіжної газети вчитель Панчівської школи Новомиргородського району Микола Стоян, інструктор по виховній роботі УОГП Борис Кизіль, завідувача шкільним відділом Долинського РК ЛКСМУ Зоя Носуль, учень Маловисівської восьмирічної школи № 2 Павло Шевченко, сотні інших людей. Ми щиро вітаємо зі святом усіх наших авторів і читачів. Сила газети — у вашій підтримці, друзі!

ВІТЧИЗНА ПЕРШОТРАВНЕВА

(Закінчення.
Початок на 1-й стор.)

Намагаючись будь-якими засобами припинити неухильне зростання сил соціалізму і демократії, підкреслює тов. Гречко, міжнародний імперіалізм, і насамперед імперіалісти Сполучених Штатів Америки, все більш відкрито стає на шлях агресії та воєнних авантур, посилює ідеологічні диверсії проти соціалістичних держав, грубо втручається у внутрішні справи інших країн, загострює міжнародну напруженість.

Радянські люди палко схвалюють і одностайно підтримують внутрішню та зовнішню політику Комуністичної партії і Радянського уряду. В нерушимої єдності партії і народу — запорука нових славних перемог нашої Батьківщини.

Потім починається військовий парад. По площі проходять слухачі вищих військових учбових закладів та училищ, морська піхота.

З'являються бойові машини гвардійської Таманської мотострілецької дивізії імені М. І. Калініна.

Слідом за таманцями — авіадесантники в легкових відкритих машинах.

Якщо повітряно-десантні частини можуть надати бойовим діям наших сухопутних військ винятково високої маневреності й активного характеру, то танки, як і раніше, є головною ударною силою сухопутних військ.

А ось і далекобійні гармати, гармати ще більшого калібру і потужності, грізні реактивні установки. Увібравши в себе досягнення науки і техніки післявоєнних років, наша артилерія є могутнім засобом ведення бойових дій.

Грізний вигляд мають тактичні та оперативнотактичні ракети, балістичні ракети Військово-Морського Флоту. Наші моряки можуть з підводного атомного ракетноносця завдати нищівного удару по цілях противника, розташованих за тисячі кілометрів від місця старту.

Завершуючи військовий парад, на Красній площі з'являється грізна техніка ракетних військ стратегічного призначення, гордість радянських Збройних Сил.

Сьогоднішній парад ще раз продемонстрував високий рівень радянського ракетобудування.

Після параду військ відбулася святкова демонстрація трудящих.

***

Святкові першотравневі демонстрації пройшли по всій нашій неосяжній Батьківщині.

(ТАРС).

КИЇВ

В білопінному квітненні весни міста і села країни. Під бойовими прапорами Першотравня пролетарі всієї землі ось уже в сімдесят восьмий раз відзначили День міжнародної солідарності трудящих.

Десять годин. На центральну трибуну піднімаються керівники Комуністичної партії і уряду України.

У відкритій автомашині на Хрещатик виїжджає командуючий військами Київського Червонопрапорного військового округу генерал-полковник В. Г. Куликов. Він приймає

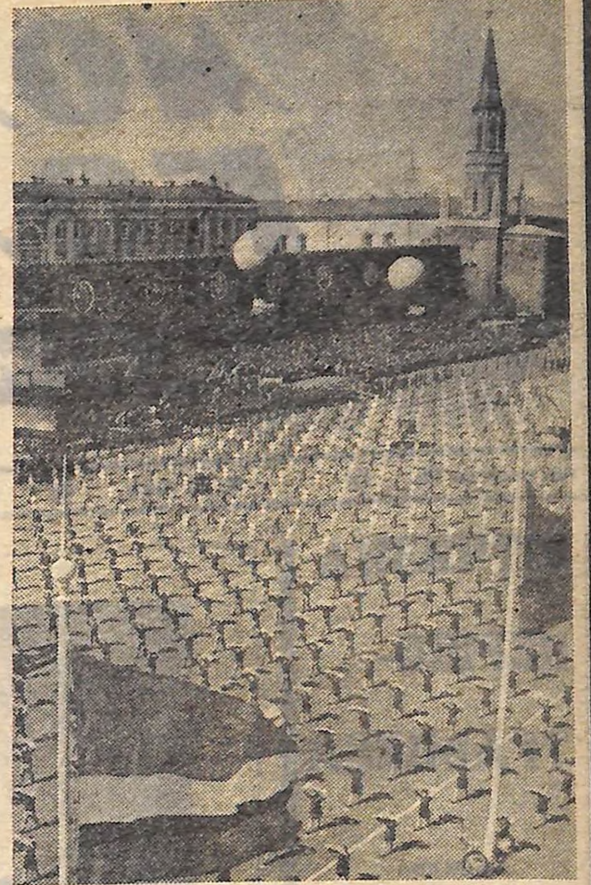
рапорт, об'їжджає війська і поздоровляє їх з святом. Потім В. Г. Куликов піднімається на центральну трибуну і виголошує промову.

Починається парад військ Київського гарнізону.

Наче барвистий килим акрив широку гладінь асфальту — магістраль заповнили юнаки і дівчата в красивих українських костюмах. Майорять прапори Української РСР, сяють золотом макети двох орденів Леніна і ордена Жовтневої Революції, яких удостоєна республіка за ратні і трудові подвиги.

Кияни несуть плакати і лозунги з вимогами припинити злочинну війну США у В'єтнамі, ліквідувати наслідки ізраїльської агресії на Близькому Сході, посилити боротьбу проти реваншизму і неофашизму в Західній Німеччині, проти імперіалізму. Вони шлють першотравневий привіт усім, хто відстоє свободу і незалежність, бореться за мир, демократію і соціалізм.

(РАТАУ).

Святкування 1 Травня 1968 року в Москві. Демонстрація представників трудящих. На знімку: фізкультурники на Красній площі.

Фото В. СОБОЛЕВА.
(Фотохроніка ТАРС).

Першотравнева демонстрація в Кіровограді. Фото В. КОВПАКА.

ДЕМОНСТРАЦІЯ

ЄДНОСТІ

НАШИХ

РЯДІВ

Площа імені Кірова святкова, урочиста. Горить знаменами, бринить веселими голосами. За

прапорноносцями, які відкрили демонстрацію трудящих міста, крокують школярі. Вони, юні, знають, що сьогоднішнє щастя їхнє здобуте батьками і дідами в жарких боях, в напруженій праці. Вони знають про це, і в своїх колонах відтворюють ті незабутні роки, могою плакатів і гасел розповідають про перший комсомольський осередок на селі, про робфак, про боротьбу з Колчаком, про герші п'ятирічки, про Велику Вітчизняну війну, про те, як відбудовували зруйноване господарство, як піднімали ціліну.

На кілька хвилин площа стає садом. То вступила колони школярів з білими квітами в руках. Над колоною гомоніє: «І на Марсі будуть яблуні цвісти...»

Колону школярів замкає великий загін юних космонавтів.

І ось вже крокують мимо святкових трибун студенти і викладачі Кіровоградського педагогічного інституту імені О. С. Пушкіна, інституту сільськогосподарського машинобудування, учні сільськогосподарського технікуму по підготовці керівних колгоспних і радгоспних кадрів, машинобудівного, будівельного, кооперативного технікумів, учні та викладачі медичного, музичного училищ, професійно-технічних училищ міста.

В першотравневих колонах поряд з транспарантами, що розповідають про наше досягнення, зринають настійні вимоги: «В'єтнам — в'єтнамцям!».

На площу вступають колони робітників заводу «Червона зірка». «П'ятирічку — достроково», — рапортують вони. «Ганьба американським агресорам», — заявляють гнівно.

Про успіхи у виконанні квартального плану, про солідарність з мужнім в'єтнамським народом розповідають транспаранти над колонами робітників агрегатного заводу, ремзаводу «Укрсільгостехніка», швейної, панчішної, взуттєвої фабрик...

Більше двох годин тривала першотравнева демонстрація трудящих Кіровограда, демонстрація непохитної єдності партії і народу. А потім відбулася масові гуляння.

МОЛОДІЄ СВІТ ПО МАРКСУ

Світ молоді, перетворюється по Марксу. Комунізм став найбільш притягальною і найбільш впливовою силою. Геній Карла Маркса настільки великий, що й сьогодні, як і раніше, будь ти інженером чи політичним діячем, педагогом чи театрознавцем, звернись до Маркса — і одержиш пораду, насаду для звершення. Геній Маркса настільки великий, що його вчення, тільки виникнувши в середині минулого століття, зробило революційний переворот у всіх га-

лузах знань, величезний переворот у суспільній свідомості людства. З К. Маркса і Ф. Енгельса бере свій початок діалектичний та історичний матеріалізм, наукова політична економія, науковий соціалізм — теорія і програма революційного робітничого руху. З К. Маркса і Ф. Енгельса бере початок і якісно новий період в розвитку справжньої науки про виховання і освіту. Уже в праці «До критики політичної економії» — своє-

рідній увертюрі до «Капіталу» — Маркс писав: «Способ виробництва, матеріального життя суспільства обумовлює соціальний, політичний і духовний процеси життя взагалі. Не свідомість людей визначає їх буття, а, навпаки, їх суспільне буття визначає їх свідомість». За характеристикою Ф. Енгельса, це твердження Маркса було революційним відкриттям не лише для політичної економії, але й для всіх соціальних наук, до яких відносяться і педагогіка.

К. Маркс встановлює соціальну природу виховання, переконливо показує, що майбутнє робітничого класу, людства взагалі, цілком залежить від виховання підрастаючого покоління. В програмному матеріалі пролетаріату — «Маніфесті комуністичної партії» — Маркс і Енгельс ще раз підкреслили, що виховання визначається суспільними відносинами, а значить мета виховання, його зміст і методи зумовлюються умовами матеріального життя. Виховання розвивається, змінюється і удосконалюється з

розвитком людського суспільства. «Комуністи не вигадують впливу суспільства на виховання; вони лише змінюють характер виховання, виривають його з-під впливу пануючого класу», — писали вони. Експлуататорські класи намагались перетворити виховання і освіту в знаряддя гноблення трудового народу, в засіб зміцнення свого класу і суспільного ладу.

Маркс писав, що буржуазія неписьменність, насильне зличавіння народних мас вважала необхідною умовою свого існування, а якщо й дає певні елементарні знання, то з метою поширення своєї ідеології. І не випадково, що й сьогодні в передовій капіталістичній країні, в США, нараховується декілька мільйонів чоловік неписьменних. І це тоді, коли Радянський Союз за 50 років став країною суцільної письменності, країною, де різними видами навчання охоплено близько 74 мільйонів чоловік. З позицій діалектичного й

історичного матеріалізму К. Маркс розглянув питання про формування людської особистості, тобто питання спадковості, середовища і виховання. В історії науки це питання вважалось занадто складним, не було єдиного погляду на цю проблему. Минали століття, навіть тисячоліття, а правильної відповіді не можна було знайти. Треба було з'явитись Марксу, щоб внести ясність в цю важливу і педагогічно цінну проблему.

Маркс не заперечував природних відмінностей у людей, але вважав їх суспільно зумовленими, змінюваними. В «Підготовчих працях для «Святого сімейства» він відмічав, що людина від природи наділена певними природними задатками, які є не готовими властивостями розуму, волі, характеру і т. д., а лише передумовами для розвитку людських здібностей. Від суспільних умов, в яких знаходиться людина, і зумовленого ними характеру і напрямку виховання залежить, що «...деяка здібність, яка і-

снує поки що в індивідах... лише як задаток, починає функціонувати як дійсна сила...». Відсутність сприятливих суспільних умов привела до загинів багатьох талановитих людей. Сприятливі суспільні умови створюють реальні можливості для прояву природних задатків (спадковості), розвитку здібностей, талантів, як це показав К. Маркс на прикладі відомого художника Італії епохи Відродження Рафаеля. Дійсно, сотні і тисячі людей радянської дійсності завдяки сприятливим суспільним умовам проявили свої здібності й таланти в галузі мистецтва, науки, техніки, військової справи, спорту, в авіаційній космосу тощо. Серед них є немало і наших земляків: це письменники і поети — І. Микитенко, Ю. Яновський, С. Голованівський, В. Козаченко, Н. Рибак, Ю. Мокрієв, О. Журіва, О. Мотурний, М. Смоленчук, М. Стоян, В. Юр'єв, О. Шкаббай; артисти — соліст Великого театру народний артист СРСР П. Селіванов, соліст Київського театру опери і балету —

Вчення Маркса всесильне, тому що воно вірне.

В. І. ЛЕНІН.

(Закінчення. Початок на 1-й стор.)

ка Колесник. Вона ділиться своїми враженнями від прочитаних книг про дружбу Карла Маркса і Фрідріха Енгельса. Люба Галецька розповідає про сім'ю К. Маркса, про дружні, товариські стосунки в цій сім'ї. Всі присутні — увага. І це зрозуміло. Маркс для них — людина, на яку прагнуть бути схожою. Тож і хочеться знати про неї якнайбільше. І вони вслухаються, зважують почуте, вбирають всім серцем, пізнають його, великого і простого.

А він був саме таким, великим і простим, дорогий наш Маркс. Видатний діяч французького і міжнародного робітничого руху, талановитий публіцист Поль Лафарг, який близько знав К. Маркса і Ф. Енгельса, згадував:

«Треба було бачити Маркса дома, в його родині, коли він відкладав набір книжки й зошити, або в неділю увечері в компанії друзів, щоб побачити за зовнішністю суворого вченого серце цієї людини і полюбити її. В ці моменти він був найпримітнішим спів-

розмовником — дотепним, сповненим гумору, умів сміятися від усієї душі. Щоразу, коли хто-небудь кидав у розмову гостре сльце або дотепну відповідь, чорні очі Маркса під навислими густими бровами іскрилися від веселощів і насмішуватої іронії.

Маркс був ніжним, лагідним, по-благливим батьком. «Діти повинні виховувати своїх батьків», — бувало, говорив він. Не було й тіні батьківської влади в його ставленні до дочок, які дуже його любили. Він ніколи їм нічого не наказував; коли ж хотів чогось від них, він їх просив як про ласку або умовляв відмогтися від того, що йому було небажано. І, проте, мало якому батькові вдавалося добитися більшого послуху. Для своїх дочок він був другом...»

На трибуні вже учениця Світлана Сокур. Вона пристрасно говорить про безсмертність марксизму, про його притягальну силу для попередніх, сьогоднішніх і прийдешніх поколінь.

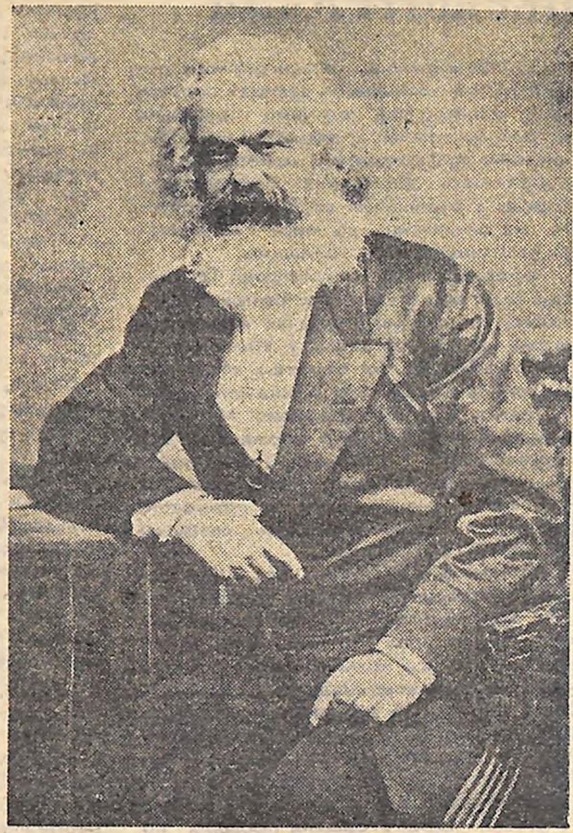
Так, ця сила незборима. «Марксистсько-ленінське вчення, яке довело свою правоту і життєву силу, розвивається, мужіє і міцніє в рішучій боротьбі з своїми ідеоло-

НАЙБІЛЬШИЙ НАШ ПОРАДНИК

гічними противниками, — сказано в «Тезах до 150-річчя від дня народження К. Маркса» Інституту марксизму-ленінізму при ЦК КПРС. — Буржуазія не може протиставити марксизму-ленінізму жодної-цілісної концепції...»

Конференція закінчилася. Але вона й продовжується, бо кожен з присутніх ще і ще раз зважує почуте, звіряє свій крок, свої справи по Марксу, по Леніну.

В. ЦВЯХ.

Оригінал цього фотознімка зберігається в Кіровоградському обласному краєзнавчому музеї. Його подарував нещодавно наш земляк художник А. Нюренберг. А. Нюренберг у 1919 році був редактором газети «Червоне село», що виходила в Єлисаветграді, потім працював в Одесі, а з 1920 року — в Москві разом з В. В. Маяковським у «Вісках РОСТА». У 1927 році народний комісар освіти А. В. Луначарський командировав Нюренберга в Париж для читання лекцій про радянський живопис і для вивчення французького мистецтва. Там, у Парижі, Нюренберг і дістав оригінал фото Маркса.

ТАКИЙ БУВ МЕТОД ЛЕНІНА

ІЗ СПОГАДІВ Н. К. КРУПСЬКОЇ

...Для Леніна вчення Маркса було не догмою, а керівництвом до дії. У нього одного разу зірвався такий вислів: «Хто хоче порадитись з Марксом...» Вислів дуже характерний. Сам він завжди «редився» з Марксом. В найважчі, переломні моменти революції він брався знову за перечитування Маркса. Зайдеш до нього, бувало, в кабінет: навколо всі хвилюються, а Ілліч читає Маркса і насилу, бувало, відривається від нього. Не для заспокоєння нервів, не для того, щоб озброїтися вірою в сили робітничого класу, вірою в його кінцеву перемогу — цієї віри в Ілліча було

досить, — заглиблювався Ленін в Маркса, а для того, щоб «порадитись» з Марксом, у нього знайти відповіді на злосудні питання робітничого руху. В статті «Фр. Мерінг про другу Думу» Ленін писав: «Аргументація таких людей ґрунтується на невідомому виборі цитат вони беруть загальні положення про підтримку великої буржуазії проти реакційної дрібної і без критики застосовують їх до російських кадетів, до російської революції».

Брати твори Маркса, присвячені розглядові аналогічних ситуацій, старанно аналізувати їх, порівнювати з моментом, що переживається, виявляти схожість і відмінності — такий був метод Леніна...

...Особливо цікаві статті Володимира Ілліча, які відносяться до 1907 р., статті, присвячені листуванню і діяльності Маркса.

Це «Передмова до російського перекладу листів К. Маркса до Л. Кугельмана», «Фр. Мерінг про другу Думу» і «Передмова до листування Ф. А. Зорге». Ці статті особливо повно висвітлюють питання про метод, яким Ленін вивчав Маркса. Винятковий інтерес має остання стаття. Вона написана в період, коли Ленін знову став посилено займатись філософією в зв'язку з незгодами з Богдановим, коли питання діалектичного матеріалізму постали з особливою гостротою.

Вивчаючи одночасно і висловлювання Маркса щодо питань, аналогічних тим, які виникли у нас в зв'язку з розгромом революції, і питання діалектичного історичного матеріалізму, Ленін учився у Маркса, як застосовувати до вивчення історичного розвитку

метод діалектичного матеріалізму. В «Передмові до листування Ф. А. Зорге» він писав: «Порівняння того, як висловлювалися Маркс і Енгельс у питаннях англо-американського і німецького робітничого руху, надзвичайно повчальне. Якщо взяти до уваги, що Німеччина, з одного боку, Англія і Америка, — з другого, являють собою різні стадії капіталістичного розвитку, різні форми панування буржуазії, як класу, в усьому політичному житті цих країн, — то вказане порівняння набуває особливо великого значення. З наукової точки зору ми спостерігаємо тут зразок матеріалістичної діалектики, зміни висунути на перший план і підкреслити різні пункти, різні сторони питання в застосуванні до конкретних особливостей тих чи інших політичних і економічних умов. З точки зору практичної політики і тактики робітничої партії, ми бачимо тут зразок того, як творці «Комуністичного маніфесту» визначали завдання пролетаріату, що веде боротьбу, стосовно до різних етапів національного робітничого руху різних країн».

Революція 1905 р. поставила на чергу цілий ряд нових актуальних питань, розв'язуючи які, Ленін ще глибше продумував твори Маркса. У вогні революції виховувався ленінський метод (дійсно марксистський) вивчення Маркса.

...Маркс і Енгельс писали, що «іх вчення — не догма, а керівництво до дії». Ці їх слова завжди повторював Ленін. Метод, яким він вивчав твори Маркса і Енгельса, і революційна практика, вся обстановка епохи пролетарських революцій допомогли Леніну перетворити саме революційну теорію Маркса в справжнє керівництво до дії.

На фото: Москва. 1 травня 1920 року. В. І. Ленін підписує закладну дошку під час закладки пам'ятника К. Марксу на площі Свердлова.

ЗБИРАЛИСЯ В ТОБІЛЕВИЧА

Перші марксистські організації в Росії виникли на початку 80-х років XIX століття.

Спочатку вони були створені серед молоді навчальних закладів та передової інтелігентної міста. В одні з цих гуртків входили І. К. Тобілевич (Карпенко-Карий), лікар П. І. Михалевич, О. К. Тарковський, М. Васильєв, Е. Челаленко та інші. Часто гуртківці збиралися на квартирі Тобілевича. Вони випали і розповсюджували нелегальну марксистську літературу, твори Шевченка, Чернишевського, Добролюбова.

За ініціативою приїжджого Василя Панкратова був створений гурток серед єлисаветградських робітників.

У 1884 році почалися арешти учасників цих гуртків. Михалевич, Тарковський, Панкратов та інші були засуджені до заслання в Сибір на 5 років. І. К. Тобілевича вислали на три роки під нагляд поліції в Новочеркаськ.

В 1897 році відновлюється в місті діяльність робітничих гуртків. З матеріалів Херсонського губерньського жандармського управління дізнаємося, що по справі «Південноросійського робітничого союзу» було заарештовано 18 чоловік з Єлисаветграда, які тут вели революційну роботу. Серед них: Дарголь, Лещинський, Табатута, Гройсман та інші.

Цей гурток проводив читання нелегальної літератури, скликав таємні сходки, проводив пропаганду страйків.

Починаючи з 1897 року, в Єлисаветграді створюються соціал-демократичні гуртки. Члени гуртків збираються на конспіративних квартирах, читають нелегальну літературу, ведуть пропаганду серед заводських робітників, шахтарів, ремісників, розповсюджують листівки.

1-го травня 1901 року була організована перша майівка в міському парку.

В період з 1898 року по 1900 роки єлисаветградські соціал-демократичні гуртки стояли на позиціях економізму, заперечували політичну боротьбу. Лише з приїздом у Єлисаветград в 1901 році з-за кордону представника від редакції газети «Іскра» лікаря А. Сошнина, соціал-демократичні гуртки міста твердо ставлять на позицію «Іскри».

Під впливом ленінської «Іскри» в Єлисаветграді виникає комітет РСДРП,

який керує роботою місцевих робітничих гуртків, випускає листівки, які розповсюджувались не тільки в місті, а й у селах.

Як повідомляла «Іскра» від 30 липня 1903 року, в місті почався загальний страйк робітників заводів Яскульського, Шкловського, Кличка, Бургардта, до яких приєдналися будівельники, маляри, пекарі, ремісники. В дії страйку в місті проходили демонстрації і мітинги, на яких робітники вимагали скорочення робочого дня, поліпшення умов праці, підвищення заробітної плати. Для придушення страйку місцеві власті, крім наявних сил поліції, викликали сотні козаків та роту солдатів. Страйк було жорстко придушено, близько 100 чоловік заарештовано.

Протягом 1903 року Єлисаветградському комітету РСДРП вдається встановити зв'язок з Херсонською, Харківською та Миколаївською соціал-демократичними організаціями, що значно посилило революційну роботу. В газеті «Іскра» від 15 серпня 1903 року була дана характеристика революційного життя в Єлисаветграді і повідомлення про утворення Єлисаветградської організації РСДРП.

Масові арешти в 1902—1903 роках ослабили єлисаветградську організацію РСДРП і привели до засилля меншовиків. Створення більшовицької організації в Єлисаветграді нерозривно зв'язане з ім'ям видатного діяча більшовицького партії Артема (Сергеєва Ф. А.).

Під керівництвом В. І. Леніна створюється бюро комітету більшовіст. Опорним центром цього комітету в Україні було Південне бюро ЦК РСДРП. За завданням цього бюро Артем на початку 1904 року приїздить в Єлисаветград і створює більшовицьку організацію.

Р. ТУРБАЙ, науковий співробітник обласного краєзнавчого музею.

родний артист М. Гришко, народна артистка УРСР Л. Тимош; психолог проф. Г. Костюк, мовознавець віце-президент АН УРСР І. Білодід, академік АН Казахської РСР Б. Домбровський, член-кореспондент АН СРСР, директор Павлівської школи В. Сухомлинський, заслужений учитель УРСР, директор Богданівської школи І. Ткаченко, кандидат педагогічних наук, директор обласного Інституту удосконалення кваліфікації вчителів О. Хмура, електроварник заводу «Червона зірка», Герой Соціалістичної Праці І. Шиш, хлібороб-механізатор, двічі Герой Соціалістичної Праці О. Пталов і багато інших.

Людина є продукт обставин і виховання — так твердили представники і домарксового матеріалізму. Заслуга К. Маркса полягає в тому, що він вніс в це твердження істотні корективи, вказав на те, що в тій же мірі, в якій обставини творять людей, люди творять обставини, підкреслив, що людина — активний продукт обставин і виховання. Маркс вказав на активну роль

людей як в зміні навколишнього світу, так і в удосконаленні їх власної природи. Провідну, вирішальну роль у формуванні людини К. Маркс надавав вихованню, освіті, навчанню. Ще в «Капіталі» він писав, що для розвитку загальнолюдської природи, для підготовки людини до певної галузі праці необхідне відповідне виховання, освіта, навчання. Він показав, що виховання в майбутньому соціалістичному суспільстві стане могутнім засобом всебічного розвитку підрастаючого покоління.

Ідеї про виховання і освіту, зокрема про поєднання продуктивної праці молоді з навчанням і всебічне виховання особистості, К. Маркс розкривав в «Інструкції делегатам Тимчасової Центральної Ради з окремих питань». Під вихованням він розумів три речі:

«По-перше: розумове виховання. По-друге: фізичне виховання таке, яке дається в гімнастичних школах і військовими вправами.

По-третє, технічне навчання, яке знайомить з основними принципами всіх процесів виробництва і в той же час дає дитині або підлітку навички поводження з найпростішими знаряддями всіх виробництв».

Як пояснює Маркс, природа капіталізму суперечлива. Капіталістичні продуктивні сили обумовили необхідність в політехнічній освіті, а існуючі капіталістичні виробничі відносини стали гальмом на шляху його здійснення. Цим самим він показав, що здійснення політехнічної освіти можливе в умовах соціалістичного суспільства. Маркс підкреслює, що при соціалізмі політехнічна освіта сприятиме підвищенню продуктивності праці і широкому розвитку науково-технічної творчості. Радянська дійсність повністю підтвердила його передбачення.

Великі заслуги Маркса полягають в тому, що він разом з Енгельсом обґрунтував вчення про пролетарське воєнне, основними рисами якої він вважає патріотизм, про-

летарський інтернаціоналізм, колективізм, соціалістичний гуманізм, воєнничий атеїзм.

Маркс зазначив, що лише в соціалістичному суспільстві, де буде знищена приватна власність на засоби виробництва, встановляться нові справжні відносини між людьми.

Вчення К. Маркса про пролетарську мораль знайшло своє конкретне втілення в моральному кодексі будівників комунізму, принципі якого розкриті в Програмі КПРС. «Вже протягом більш як ста років історичний розвиток іде по шляху, передбаченому марксистською теорією. З кожним поворотом історії марксизм здобував все нові й нові перемоги, — відзначається в тезах Інституту марксизму-ленінізму при ЦК КПРС до 150-річчя від дня народження К. Маркса. — Правда життя на боні марксизму, він і далі здобуватиме перемоги, наближаючи час повного торжества комунізму на нашій планеті».

Л. ШКОТ, старший викладач Кіровоградського ледінституту.

НАД ПЛАНЕТОЮ ЧЕРВОНІ ПРАПОРИ ПЕРШОТРАВНЯ

СОФІЯ. Барвиста першотравнева демонстрація пройшла по вулицях болгарської столиці. Над колонами трудящих яскраві весняні квіти, знамена і прапори, численні транспаранти й макети, що відображають досягнення болгарського народу в будівництві соціалізму, лозунги, які закликають до миру та міжнародної солідарності трудящих.

Перед початком демонстрації болгарські телеглядачі з великим інтересом дивилися на голубих екранах військовий парад на Красній площі у Москві.

УЛАН-БАТОР. Під лозунгом «Мир, солідарність і соціалізм» відзначили день 1 Травня трудящі Народної Монголії. Кульмінацією святкових торжеств стала демонстрація трудящих Улан-Батора, яка відбулась на площі Сухе-Батора. До учасників демонстрації з промовою звернувся член Політбюро, секретар ЦК МНРП Ц. Дугурсурен.

Монгольські комуністи, весь наш народ, підкреслив він, палко підтримують дух Будапештської зустрічі представників комуністичних та робітничих партій і вважають, що новий світовий форум представників-комуністів, який відбудеться в Москві 25 листопада цього року, безсумнівно, буде видатним вкладом у справу зміцнення єдності усіх сил, які борються проти імперіалізму.

БУДАПЕШТ. 1 Травня тисячі оркестрів у містах і селах Угорщини пройшли по вулицях, сповіщаючи про настання урочистого дня. Грандіозна, вражаюча демонстрація трудящих відбулась у столиці країни Будапешті. В ній взяла участь чверть мільйона жителів міста.

ВАРШАВА. Більш як 400 тисяч трудящих вийшли 1 Травня на святкові вулиці і площі польської столиці.

Виступаючи на площі Парадів, пер-

ший секретар ЦК ПОРП В. Гомулка підкреслив, що ніякі реакційні й антисоціалістичні сили і розчаровані в соціалізмі ревізіоністи не мають у Польщі ані найменших політичних шансів. Колективи промислових підприємств, весь народ рішуче засудили ворожі Народній Польщі вилазки, виявили почуття відповідальності і політичної зрілості, патріотизм і відданість справі соціалізму.

БУХАРЕСТ. З нагоди 1 Травня в столиці Румунії на площі Авіаторів відбулись мітинг і демонстрація трудящих.

Демонстрація завершилась парадом спортсменів.

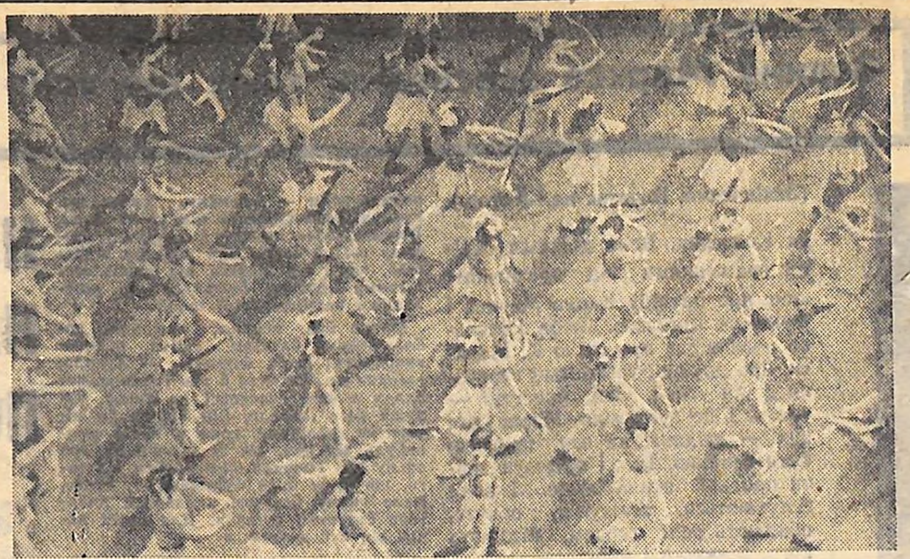
Першотравневі торжества відбулись також в інших містах країни.

ПРАГА. Тут на одній з центральних вулиць відбулась багатотисячна демонстрація, присвячена міжнародному свята праці.

Над увитою кумачем трибуною — портрети Маркса, Енгельса, Леніна, Готвальда. Майорять триколіорові державні прапори, червоні знамена, плакати із закликами: «В єдності народу — за здійснення програми дій КПЧ», «З Радянським Союзом на вічні часи». З вітальною промовою до учасників торжеств звернувся О. Дубчек.

ХАНОЙ. Урочистий мітинг, присвячений Дню міжнародної солідарності трудящих — 1 Травня, відбувся в столиці ДРВ. На ньому виступив голова ЦК Федерації профспілок В'єтнаму, член ЦК ПТВ Хоанг Куок В'єт, який від імені робітничого класу і народу В'єтнаму висловив щиру подяку комуністичним партіям, урядам, робітничому класові і народам братніх соціалістичних країн, робітничому класові і народам світу, Всесвітній федерації профспілок та міжнародним демократичним організаціям за величезну, зростаючу і дедалі ефективнішу допомогу.

(ТАРС).

На площі імені Кірова — юні спортсмени.
Фото В. КОВПАКА.

Святкування Першого травня в Малій Висці.
Фото А. БУДУЛ'ЯТ'ЄВА.

ТИЖДЕНЬ ПАМ'ЯТІ ГЕРОІВ

РОЗВІДНИК ІВАН ОДАРЧЕНКО

Родом він з півдня Кіровоградщини, не пам'ятаю тільки, з якого району, де, напевне, живе й зараз хтось з його рідних або знайомих.

На різних фронтах воював з ним у складі однієї із стрілецьких дивізій. Широкоплечий, з рум'яним обличчям, промени-

тими очима і доброю душею — таким зберігається в моїй пам'яті земляк Іван Одарченко. Він був розвідником 780 стрілецького полку. У важку хвилину підбадьорить друга, товаришеві допоможе піднести гвинтівку чи речовий мішок.

Починався 1945 рік — рік завершальних перемог Радянської Армії над німецько-фашистською Німеччиною. На окремих ділянках Сандомирського плацдарму встановилася відносна тиша. Десь в тумані заклопоче кулемет, над головами просвітли ворожа міна. Не спить солдат. Біля гнізда моєї бронейки Одарченко пильно вдивляється в передній ворожий край. 12 січня після артилерійської під-

готовки він збирався в розвідку — треба було дістати «язика».

— З успіхом повертайся, Іване, — побажав я йому. Попрощавшись, розвідник зник у тумані. Ще били наші далекобійні гармати і в глибину ворожої оборони посилали вогняні смерчі «катюші», а Іван вже привів 9 гітлерівців. Від них дещо взнали наші командири.

На рахунок Одарченка вже була не одна бойова справа. На грудях нашого земляка виблискували орден Червоної Зірки і медаль «За відвагу». Одарченко був представлений до нагороди ще одним бойовим орденом, але не судилося його носити на грудях.

Якось однієї тихої ночі

Одарченко з начальником полькової розвідки молодим капітаном М. Ломовим на мотоциклі вихав у розвідку. Назад не повернулися...

Вранці наш полк підійшов до міста Конштадта. Біля крайніх будинків у засніженій качаві лежали закатовані Ломов і Одарченко. Їх понівечені тіла наводили нас на здогад, що перенесли наші однополчани тут, на околиці чужого міста. Польські дівчата, що переховувалися в одному з будинків, бачили, як два наші розвідники вступили в смертельну сутичку з двадцятьма гітлерівцями. Капітан Ломов з пістолета вклав трьох фашистів. А потім прострілена права його рука повисла стебеліною. Одарченко стримував на-

сідаючих ворогів, розстрілюючи їх впритул. Від різкого удару прикладом в потилицю непритомним повалився на мерзлу землю.

...У центрі міста над свіжо виритою могилкою виступив комісар полку гвардії майор Г. М. Нагорський. Під залпи бронейок і автоматів покрити червоним атласом домовину бійці повільно опустили в яму. Не грав оркестр, не плакали солдати, а поклялись, що будуть громити фашистських звірів до переможного кінця.

Полк рушив на захід. За Одером нас чекали тяжкі бої.

О. КОВТУН,
учасник Великої Вітчизняної війни.
м. Мала Виска.

В центрі Гайворона в оточенні дерев міського скверу-кладовище загиблих воїнів і партизанів. На могильних плитах вицарбувані імена вірних синів-Батьківщини, які віддали своє життя в борні з ворогом. Сюди приходять гайворонці, щоб віддати шану героям.
Фото В. ЗЕМНОРІЯ.

ФУТБОЛ

ОЧКО ІЗ ЗАПОРІЖЖЯ

Металурги рідко кого випускають із свого поля навіть з одним очком. Зокрема, у футболістів «Ростсельмаша» вони виграли з рахунком 3:1, у своїх одноклубників з Липецька — 1:0, тільки з харківським «Металістом» розійшлися мирно — 1:1.

І для кіровоградців початок матчу не вихував нічого хорошого. У першому таймі господарі поля намагалися пригломити гостей швидким темпом і навальними атаками. Але нічого цим не добились, навпаки — витратили багато сил, так що на другий тайм їх не вистачило. А кіровоградці після відпочинку дихнули суперником своєю волю і першими відкрили рахунок. Гол зі штрафного удару забив Микола Корольов.

Здавалося, що так гра й закінчиться. Та за три хвилини до фінального свистка запоріжцям вдалося відкрити гол. Таким чином, 1:1.

* * *

Наступну гру, 11 травня, «Зірка» проведе в Жовтківці з авангардівцями.

ПОКАЗУЄ КІРОВОГРАД

НЕДІЛЯ, 5 травня. Перша програма, 10.05 — Телесюжети. (М). 10.15 — Для дітей. Мультифільм. (М). 10.30 — «Всі прапори до нас у гості». (Одеса). 11.30 — Для школярів. «Операція «Сіріус-2». (Ленінград). 12.00 Телевізії. (К). 12.10 — До Дня преси. (Кіровоград). 12.30 — Для школярів. «Юні кінотники». (М). 13.30 — До 150-річчя з дня народження К. Маркса. «Маркс і марксизм». Спільна передача Радянського телебачення і телестудій країн — учасниць «Інтербачення». (М). 16.55 — Наша афіша. (К). 17.00 — Урочисте засідання, присвячене 150-річчю з дня народження К. Маркса. В перерві — програма «Час». (М). 21.00 — Я. Волчек. «Фізика і лірика». Спектакль Волинського обласного драмтеатру імені Т. Г. Шевченка. (К).

ПОНЕДІЛОК, 6 травня. Перша програма, 18.00 — Для школярів. Телефільм «Крилаті майстри». (К). 18.30 — Слухачам шкільних основ марксизму-ленінізму. Історія КПРС. «Партія на чолі захисту соціалістичної Вітчизни». (М). 19.00 — «Співає В. Палухіна». (Кіровоград). 19.30 — Телефільм «Руку степ». (Кіровоград). 19.55 — «До Дня радю». (Кіровоград). 20.10 — Оголошення. (Кіровоград). 20.15 — Музичний антракт. (М). 20.30

— Програма «Час». (М). 21.15 — Молодіжна програма «Погляд». (К). 22.20 — Наші прем'єри. «Запорожчесь». Телеспектакль. (Луганськ).

Друга програма, 19.30 — «Краса людська». Телеальманах. (Львів).

ВІТРОК, 7 травня. Перша програма, 11.00 — Телефільм. «Люди, гайга, магістраль». (Кіровоград). 11.25 — Телевізійний документальний фільм «Народжена в боротьбі». (Кіровоград). 18.05 — Для школярів. «У нас в гостях «Дзвіночок». (К). 18.30 — Документальний фільм. (К). 18.50 — Телереклама. (К). 19.00 — Телевізії. (К). 19.20 — Концерт, присвячений Дню радю. (К). 21.00 — «Спектр». Молодіжна програма. (Львів). 21.40 — «3 Днем Перемоги». (Кіровоград). 22.00 — Художній фільм «Баллада про комісара». (Кіровоград).

Друга програма, 21.40 — Художній фільм. (К).

ПОКАЗУЄ МИКОЛАТІВ

СУБОТА, 4 травня, 9.00 — Передача з Одеси. 13.50 — До 150-річчя з дня народження Карла Маркса. «Юність Маркса». (М). 15.05 — Для юнацтва. «Експедиція «Терра інкогніта». (М). 16.00 — До 150-річчя з дня народження Карла Маркса. «Риси дорогого образу». (Харків).

17.00 — Програма кольорового телебачення. (М). 18.30 — Актуальний екран. 18.50 — Першість Європи з футболу: Угорщина — СРСР. 21.00 — «На меридіанах України». (К). 21.30 — Естрадний концерт. (К). 22.00 — Художній фільм «Я крокую по Москві». 23.35 — «Тільки факти». (М).

НЕДІЛЯ, 5 травня, 10.05 — Телевізійні новини. (М). 10.15 — Мультиплікаційний фільм. (М). 10.30 — «Всі прапори до нас у гості». (Одеса). 11.00 — Для школярів. «Юні кінотники». (М). 11.30 — Для школярів. «Операція «Сіріус-2». (Ленінград). 12.00 — Передача для дітей. «Три Талюці». 12.20 — Мультиплікаційний фільм. 16.55 — Урочисте засідання, присвячене 150-річчю з дня народження Карла Маркса. Трансляція Кремлівського Палацу з'їзду. 21.00 — Художній фільм «Рік, як життя». 1 серія. (М). 22.30 — В ефірі «Молодість». (Ленінград). 23.15 — «Тільки факти». (М).

АГЕНСА ТЕЛЕФОНІ

м. Кіровоград, вул. Пуначарського, 36.
Телефони: редактора — 2-45-00, відповідального секретаря — 2-45-35, відділів — 2-45-36.

«МОЛОДОЙ КОМУНАР» — орган Кіровоградського обкомів ЛКСМУ г. Кіровоград.

Редактор В. ПОГРІБНИЙ.